

Житомирський державний університет імені Івана Франка
Навчально-науковий інститут педагогіки
Кафедра професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Обов'язкової освітньої компоненти

ПЕДАГОГІКА

**для підготовки здобувачів
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Галузь знань	01 Освіта/Педагогіка
Спеціальність	014 Середня освіта
Предметна спеціальність	014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Спеціалізація	-
Освітня програма	Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
Факультет	Історичний

Житомир – 2025

УДК 378.371

Б

К56

Рекомендовано до друку Вченою радою Житомирського державного університету імені Івана Франка (протокол №2 від 3 лютого 2025 року).

Рецензенти:

Миرونчук Н.М. - доктор педагогічних наук, професор кафедри професійно-педагогічної, спеціальної освіти, андрагогіки та управління Житомирського державного університету імені Івана Франка.

Сахневич І.Д. – кандидат педагогічних наук, доцент, методист Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Житомирській області.

Антонов О.В. - кандидат філологічних наук, доцент кафедри природничих та соціально-гуманітарних дисциплін Житомирського медичного інституту Житомирської обласної ради.

Ковальчук В.А. Інструктивно-методичні рекомендації до семінарських занять з обов'язкової освітньої компоненти «Педагогіка» для підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта) / укладач Ковальчук В. Житомир: вид-во ЖДУ, 2025, 44 с.

Інструктивно-методичні рекомендації розроблено відповідно до навчальної програми обов'язкової освітньої компоненти «Педагогіка», вивчення якої передбачене освітньо-професійною програмою підготовки здобувачів освіти першого освітнього (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта).

У виданні представлено теми семінарських занять освітньої компоненти, відповідні завдання до кожної теми, рекомендована основна та допоміжна література, індивідуальні та самостійні практичні завдання, інструктивно-методичні рекомендації до їх виконання, питання для самоаналізу і перевірки, тестові завдання до кожного заняття; подаються критерії оцінювання різних видів роботи студента, перелік питань, які виносяться на екзамен.

Для викладачів та здобувачів вищої освіти.

© Ковальчук В.А., 2025

© ЖДУ ім. І. Франка, 2025

ЗМІСТ

Вступ	4
Рекомендації до організації індивідуальної та самостійної роботи здобувачів освіти	5
Критерії оцінювання різних видів діяльності студентів на занятті	9
Тематика семінарських занять	13
Семінарське заняття №1.	13
Семінарське заняття №2.	14
Семінарське заняття №3.	15
Семінарське заняття №4.	17
Семінарське заняття №5.	18
Семінарське заняття №6.	19
Семінарське заняття №7.	21
Семінарське заняття №8.	22
Семінарське заняття №9.	24
Семінарське заняття №10.	25
Семінарське заняття №11.	27
Питання до екзамену	29
Тестові завдання до семінарських занять	31
Кросворди	41
Рекомендована література	43

Вступ

Основною метою вивчення освітньої компоненти є набуття здобувачами вищої освіти системи знань з теоретичних основ процесів навчання та виховання, оволодіння професійно орієнтованими вміннями і навичками організації освітнього та виховного процесів у закладах середньої освіти, ознайомлення з діяльністю класного керівника, вчителя-предметника; формування та розвиток професійних компетентності та необхідних професійних якостей в майбутніх вчителів (вихователів), педагогічної спрямованості на самовдосконалення та саморозвиток.

Основними завданнями вивчення освітньої компоненти є:

- ознайомити студентів з теоретичними основами педагогіки як цілісної системи про закономірності, принципи організації та здійснення освітнього процесу;
- формувати практичні вміння й навички організації навчальної та виховної роботи в урочний і позаурочний час з учнями та їх батьками;
- розвивати педагогічне критичне мислення, професійну спрямованість майбутніх учителів, формувати навички професійного самовдосконалення;
- сприяти розвитку професійно необхідних особистісних рис і якостей характеру (педагогічний такт, толерантність, чуйність, справедливість, відповідальність, дисциплінованість тощо).

Для успішного оволодіння студентами освітньою компонентою «Педагогіка» необхідно виконати умови: брати участь у різних видах діяльності, які оцінюються; вчасно виконувати теоретичні та практичні завдання колективної, індивідуальної та самостійної роботи, відвідувати навчальні заняття, успішно виконати підсумкову модульну роботу та скласти екзамен.

Основні види діяльності здобувачів освіти, які оцінюються:

Теоретичний блок

1. Відвідування лекцій і ведення конспекту лекцій.
2. Участь у проведенні лекцій на рівні відповідей на проблемні запитання, виконання індивідуальних завдань дослідницького характеру.

Практичний блок.

1. Відвідування семінарських занять і ведення зошита для практичних занять.
2. Письмовий контроль (експрес-контроль, тестування).
3. Усний контроль (відповіді на питання, виступи з повідомленням, участь в обговоренні проблемних питань).
4. Виконання індивідуальних завдань (підготовка та повідомлення інформації перед аудиторією).

Самостійна робота

1. Вивчення обов'язкової літератури, першоджерел (творів класиків педагогіки) та підготовка конспектів.

Науково-дослідна робота студентів

1. Участь здобувачів освіти у проблемних групах та гуртках.
2. Підготовка повідомлень, реферативних робіт, проєктів та наукових статей.
3. Участь у науково-практичних конференціях.

Мікрвикладання та групова робота

Підготовка і проведення елементів семінарського заняття у ролі ведучого; підготовка навчально-методичних матеріалів за визначеною темою; участь у роботі творчих груп.

РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Індивідуальна підготовка теоретичних питань за темою семінарських занять передбачає опрацювання теоретичних питань та виконання практичних завдань до кожного заняття. На самостійне опрацювання виносяться питання, які розглядалися під час лекції або рекомендовані для самостійного вивчення.

Алгоритм підготовки

- Розгляньте *питання* за темою семінару. (Необхідно опрацювати усі питання, зазначені у плані семінарського заняття).
- Ознайомтеся з *джерелами* у списку основної та додаткової літератури. (Це можна зробити в бібліотеці, читальному залі або в електронному вигляді).
- Виберіть інформацію з розділів (теми або параграфи), яка відображає питання теми.
- Складіть *план* (простий або складний) відповіді на кожне питання та зробіть короткий конспект у зошиті для практичних занять.
- Ознайомтеся з основними поняттями теми, здійсніть самоперевірку їх сутності за питаннями, які подані до кожної теми семінарського заняття.
- Проаналізуйте, як інформація з кожного питання пов'язана з іншими питаннями теми.
- Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу підготуйте схеми, таблиці або графіки по вивченому матеріалу.
- Визначте труднощі у розумінні інформації в опрацьованому матеріалі. Сформулюйте питання. Для роз'яснення їх Ви можете звернутися до викладача на *консультації*.
- Проведіть самоперевірку засвоєної інформації. Для цього дайте відповіді на тестові питання до теми, виконайте практичні завдання і запишіть у зошит для практичних занять.

Конспектування першоджерел передбачає поглиблене вивчення питань теми семінару на основі інформації, розкритої у працях видатних педагогів минулого, сучасності, державних документів, додаткової наукової та навчально-методичної літератури (наукові статті, посібники, монографії тощо.)

Алгоритм підготовки

- На початку правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).
- Опрацюйте інформацію, висвітлену у першоджерелі.
- На основі опрацьованої інформації складіть план (простий, тезисний, розгорнутий).
- Кожен пункт плану проілюструйте цитатами, висновками, використовуючи, при потребі, *схеми, таблиці* тощо.
- Конспектування таких праць як: «Серце віддаю дітям» В.О.Сухомлинського, «Педагогічна поема» А.С.Макаренка потребує особливої уваги щодо записів. Стиль написання цих творів - художньо-публіцистичний, тому, конспектуючи, використовуйте не тільки цитати із тексту, а й власні узагальнення та висновки.

Підготовка огляду педагогічної преси передбачає рекламувбраного періодичного педагогічного видання, його аналіз, характеристику та представлення перед аудиторією. Для огляду пропонуються різні педагогічні видання (друковані або в електронному вигляді), освітні платформи, форуми для педагогічних працівників.

Алгоритм підготовки

Знайдіть у пошуковій системі, електронній бібліотеці університету або візьміть у читальному залі бібліотеки педагогічне видання. Проаналізуйте його та підготуйте повідомлення, яке включає наступні пункти:

- ✓ назва видання, рік заснування, видавництво;
- ✓ коротка інформація про рубрики (постійних та змінних), розділи тощо;

- ✓ повідомлення про статтю, яка найбільш вас зацікавила і пов'язана із темою заняття, представлення стислої характеристики про проблему, яка висвітлюється;
- ✓ висновок про педагогічну цінність вибраного видання, освітньої платформи тощо для майбутніх учителів.

Рекомендації для виконання практичних завдань різного рівня (аналітичного, конструктивного та творчого). Практичні завдання *аналітичного рівня* передбачають аналіз, синтез інформації по темі семінару. З цією метою необхідно опрацювати теоретичний матеріал, виділити головне та другорядне; усвідомити сутність педагогічних явищ, процесів, дій, їх характеристику. Цей рівень передбачає виявлення знань на репродуктивному (відтворювальному) рівні (дати визначення, назвати види, класифікацію, продовжити речення та ін.)

Практичні завдання *конструктивного рівня* передбачають не тільки відтворення інформації, але встановлення взаємозв'язків, порівняння, виявлення особливостей, специфіки; пояснення мети і призначення та ін. Виконання цих завдань сприяє розвитку аналітико-синтетичного мислення, розвитку конструктивних умінь та навичок, які є основою професійного педагогічного мислення.

Практичні завдання *творчого рівня* передбачають вияв здобувачами освіти власного бачення проблеми, що вивчається, створення і розробка ним власної стратегії, програми; прояв особистої позиції у вивченні педагогічних явищ, процесів. Виконання практичних завдань цього рівня сприяють розвитку творчого мислення і набуття навичок творчого підходу до вирішення професійно орієнтованих завдань.

Підготовка та проведення практичного заняття (в ролі вчителя) спрямована на формування у студентів професійних практико-орієнтованих умінь та навичок організувати та здійснювати освітній процес, реалізовувати виховну програму у 5-9 класах закладів загальної середньої освіти.

Алгоритм підготовки

- Ознайомтеся із завданнями, які виконує ведучий семінарського заняття.
- Ознайомтеся з *темою* семінарського заняття, опрацюйте *джерела*, які пропонуються у списку основної та додаткової літератури (можна взяти в бібліотеці, читальному залі або в електронному вигляді). *Бажано прочитати теоретичний матеріал з означеної теми у різних джерелах.*
- Складіть *план-конспект* з кожного питання по темі семінару, користуючись загальним планом проведення практичного заняття, а також виконання практичних завдань.
- Продумайте план проведення етапів семінару. До кожного із запланованих етапів заняття виберіть *форму* та *методи* проведення. Для ефективного й продуктивного проведення заняття поєднуйте індивідуальні та групові форми й методи роботи.
- З метою якісної перевірки та контролю знань та умінь студентів підготуйте *схеми, таблиці, кросворди* проблемного характеру, а не прямого відтворення знань.
- *Обов'язково* із розробленим планом-конспектом окремого етапу чи всього заняття необхідно звернутися до **викладача для узгодження та консультації**.

Підготовка та проведення фрагменту уроку має на меті формування у студентів професійно орієнтованих знань, умінь та навичок організації та проведення навчально-пізнавальної діяльності школярів на уроці.

Алгоритм підготовки

- Ознайомитися з «Навчальною програмою з вивчення історії України» (всесвітньої історії, правознавства або громадянської освіти), методичною літературою з тематично-календарного планування та проведення уроків, вибрати *клас, тему* уроку відповідно спеціальності. Вибрати фрагмент або весь урок.

- Опрацювати джерела, які пропонуються у списку основної та додаткової літератури до семінару (в друкованому або в електронному вигляді). Зверніть увагу на педагогічні видання: журнали («Історія в школі», «Історія та правознавство», «Рідна школа» та ін.), навчально-методичні розробки уроків, платформи EdEra, naukro, vseosvita. Обов'язково користуйтеся модельними навчальними програмами, розміщеними на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України та офіційному вебсайті Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти».

- Зазначте *тему*, сформулюйте *мету* та визначте *тип* уроку, окресліть необхідне обладнання та дидактичний матеріал. Виберіть фрагмент уроку, який хочете показати перед аудиторією, тривалістю не більше 5-7 хв. Обов'язково продумайте *форми і методи* навчально-пізнавальної діяльності школярів, які передбачали б залучення студентів всієї групи. Складіть *план-конспект* вибраного фрагменту.

- При виконанні цього завдання обов'язково враховуйте *вимоги* до уроку (дидактичні, виховні, психологічні та гігієнічні).

- Потренуйтеся як будете проводити цей фрагмент і підготуйтеся до *самоаналізу* проведення вибраного фрагменту уроку, який ви представите на семінарському занятті.

- *Обов'язково* узгодьте та проконсультуйтеся з **викладачем щодо проведення фрагменту уроку**.

Підготовка до контрольної модульної роботи (КМР) сприяє якісному та ефективному представленню здобувачами освіти узагальнених, систематизованих знань та сформованих професійних практико-орієнтованих умінь та навичок.

Алгоритм виконання

- Ознайомтеся з *переліком питань та завдань* до КМР.

- Виберіть необхідні матеріали (конспект лекцій, практичних занять, рекомендовану *основну та додаткову літературу*: підручники, інструктивно-методичні матеріали, довідкова література), подані у списку до кожного семінарського заняття).

- Опрацюйте *зміст* кожного питання, користуючись власними конспектами або підручниками; осмисліть сутність інформації та визначте зрозумілі та незрозумілі аспекти.

- Окресліть питання, які потребують *додаткової ґрунтовнішої підготовки* (опрацювання додаткової літератури, складання конспектів, схем, виконання окремих завдань тощо). Можете скористатися алгоритмом підготовки теоретичних питань до практичних занять та виконання завдань до лабораторних занять.

- Для визначення *рівня знань* з кожного питання проведіть самоперевірку за питаннями до семінарських занять або тестових завдань.

- Визначте труднощі в представленні знань з переліку питань до КМР і зверніться до викладача за консультацією.

Підготовка до екзамену передбачає заключне повторення та узагальнення набутих теоретичних професійно орієнтованих знань та актуалізацію сформованих практичних умінь та навичок, які складають загальні та фахові компетентності і відображають результати навчання, окреслені в навчальній та робочій програмі з вивчення обов'язкової освітньої компоненти «Педагогіка».

Алгоритм виконання

- Ознайомтеся з *переліком питань та завдань* до екзамену, поданим в кінці Інструктивно-методичних рекомендацій..

- Підготуйте необхідну *основну та додаткову літературу* (підручники, інструктивно-методичні матеріали або іншу довідкову *літературу*). Вона також зазначена в наприкінці цього видання.

- Прочитайте інформацію, яка відображає *зміст кожного питання*, користуючись власними конспектами, підручниками.

- На основі самоаналізу визначте ваш *рівень знань* з кожного питання.
- Окресліть питання, які потребують *ретьнішої підготовки*. Користуючись обов'язковою та додатковою літературою, конспектами опрацюйте окреслені питання.
- Виберіть питання, у розумінні сутності яких у вас виникли проблеми.
- Перед екзаменом проводиться *консультація*, де ви зможете звернутися до викладача за роз'ясненням сутності цих питань.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РІЗНИХ ВИДІВ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТІ

Письмовий контроль: (10 тестових завдань)	Низький рівень 45-59 балів	
	Середній рівень 60-73 балів	
	Достатній рівень 74-89 балів	
Усний контроль: відповідь на основне питання за планом заняття та додаткове проблемне питання	Низький рівень 45-59	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Визначення неправильні, містять значні помилки. Відповідь неповна, виявляється часткове застосування теоретичних положень у практичній діяльності вчителя.
	Середній рівень 60-73	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Визначення поняття подається з незначними помилками, теоретичні положення застосовуються у практичній діяльності вчителя по аналогії без обґрунтування і доведень
	Достатній рівень 74-89	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Визначення поняття правильне, виявляє стандартне застосування теоретичних положень на практиці, без творчого власного обґрунтування.
	Високий рівень 90-99	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Визначення поняття подається правильно, із власною інтерпретацією і доповненням власних аргументів та положень.
Доповнення – 2-3 бали до загальної оцінки за заняття		
Виконання індивід. завдань	Низький рівень 60-73	Виконання завдання обмежується короткою не логічною розповіддю без прикладів та висновків, без відриву від конспекту.
	Середній рівень 74-81	Виконання завдання характеризується логічною розповіддю, що розкриває досліджувану проблему, із наведенням прикладів, але без ґрунтовних висновків та узагальнень, з безпосередньою опорою на конспект.
	Достатній рівень 82-89	Виконання завдання характеризується логічною та послідовною розповіддю, із наведенням прикладів, вільним володінням матеріалом, із необхідними висновками, але з деякими помилками та утрудненнями при відповіді на уточнюючі питання, без власних аргументів та узагальнень.
	Високий рівень 90-99	Виконання завдання характеризується логічною та послідовною розповіддю, із використанням прикладів, власних висновків і узагальнень, вільним володінням матеріалом; ґрунтовною відповіддю на додаткові та уточнюючі питання.
	0-34 балів	Проведення виконаного завдання не зараховується.
	Низький рівень	Не визначалася мета, завдання заняття, тестові питання складені некоректно, опитування проводилося стандартно, не

Підготовка і проведення семінарського заняття (ведучі) мах 95 балів	35-60 балів	залучалася основна частина студентів, не використовувався дидактичний матеріал, не обґрунтовувалося оцінювання відповідей студентів, не проведені всі етапи заняття.
	Середній рівень 60-73	Визначена тема, мета, завдання заняття, письмове та усне опитування студентів проводилося стандартно, складені тестові завдання містили неточності, не завжди ставилися проблемні питання для уточнення відповідей студентів, мало залучалися до роботи студенти групи, застосовувалися одноманітні методи роботи із студентами, дидактичний матеріал був не яскравий і мало застосовувався на занятті, при оцінюванні студентів допускалися певні неточності.
	Достатній рівень 74-89	Чітко визначена тема, мета, завдання заняття, використані різні методи опитування студентів, складено тестові завдання для письмового контролю, правильно підібрані проблемні питання для уточнення відповідей студентів, але мало залучалися до роботи студенти групи, застосовувалися одноманітні методи роботи із студентами, дидактичний матеріал був не яскравий і мало застосовувався на занятті, при оцінюванні студентів допускалися певні неточності.
	Високий рівень 90-100	Чітко і логічно визначена тема, мета, завдання заняття, використані різні методи опитування студентів, коректно складено тестові завдання для письмового контролю, правильно підібрані проблемні питання для уточнення відповідей студентів, до роботи залучалися всі студенти групи, цікавий та яскравий використаний дидактичний матеріал, чітко і послідовно проведено всі етапи заняття, зроблені висновки, правильно проведено оцінювання студентів.

Шкала загальної оцінки студентів за заняття

Загальна оцінка за заняття	Тест	Відповіді на питання	Індивідуальне завдання	Доповнення
0-34 балів	Середній, достатній рівень	-	-	-
Низький рівень 35-59 балів	Середній, достатній рівень			+
Середній рівень 60-73	Середній, достатній рівень	Середній		-/+
	Середній, достатній рівень		Середній	-/+
Достатній рівень 74-89	Достатній рівень	Достатній		+
	Достатній рівень		Достатній	+
Високий рівень 90-100	Достатній рівень	Високий		+
	Достатній рівень		Високий	+

Критерії оцінювання контрольної модульної роботи

Вид завдання	Оцінка	Вимоги до знань та умінь студентів
Тести	5 бал	Правильна відповідь на тестове завдання.
	0 балів	Неправильна відповідь на тестове завдання.
Максимальна кількість балів	15 балів	
Теоретичне (дати визначення поняття і розкрити сутність певного положення)	0-15 балів	Несвідоме, механічне відтворення матеріалу зі значними помилками та прогалинами; судження необґрунтовані; недостатньо проявляється самостійність мислення. Визначення неправильні, містять значні помилки. Відповідь містить стилістичні та граматичні помилки.
	16-25 балів	Свідоме відтворення матеріалу з незначними помилками; дещо порушено логічність та послідовність викладу; недостатньо проявляється самостійність мислення. Визначення поняття подається з незначними помилками. Відповідь стилістично правильна, містить незначні граматичні помилки.
	26-35 бали	Свідоме і повне відтворення матеріалу з деякими неточностями у другорядному матеріалі; виклад матеріалу достатньо обґрунтований, дещо порушено послідовність викладу. Визначення поняття правильне, шаблонне. Відповідь стилістично та граматично правильна.
	36-40 балів	Виклад матеріалу глибоко обґрунтований, логічний, переконливий. Відповідь містить власні приклади, що свідчить про творче застосування матеріалу. Визначення поняття подається правильно, із власною інтерпретацією і доповненням. Відповідь стилістично та граматично правильна.
Максимальна кількість балів	40 балів	
Професійно спрямоване (на виявлення професійно-педагогічних умінь)	0-20 балів	Відповідь неповна, виявляється часткове застосування теоретичних положень у практичній діяльності вчителя, низький рівень конструктивних та проектувальних умінь. Робота містить значні змістові, граматичні та стилістичні помилки.
	21-30	Завдання виконане шаблонно, теоретичні положення застосовуються у практичній діяльності вчителя по аналогії без обґрунтування і доведень; професійно-педагогічні уміння на середньому рівні, допущені незначні граматичні та стилістичні помилки.
	31-40	Виконане завдання виявляє стандартне застосування теоретичних положень на практиці, не виявлено творчого розв'язку, достатній рівень професійно-педагогічних умінь. Завдання написане стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів.
	41-45	Творче застосування теоретичного матеріалу при виконанні завдання із застосуванням власних аргументів та положень; професійно-педагогічні уміння сформовані на високому рівні. Завдання написане стилістично та граматично правильно з використанням професійних термінів та понять.
Максимальна кількість балів	45 балів	
Всього	100 балів	

Шкала оцінювання відповідей на екзамені

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Повна, розгорнута відповідь без помилок і неточностей
82-89	Добре	B	повна, правильна відповідь з 1-2 неточностями
74-81		C	в цілому правильна відповідь з кількома помилками
64-73	Задовільно	D	неповна відповідь, але зі значною кількістю недоліків і помилок
60-63		E	відповідь задовольняє мінімальним критеріям
35-59	Незадовільно	FX	з можливістю повторного складання
1-34		F	з обов'язковим повторним курсом

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №1.

Тема: Предмет та основні категорії педагогіки.

Мета: ознайомити здобувачів освіти з особливостями проведення семінарських занять з педагогіки, вимогами та критеріями оцінювання; формувати інтерес до вивчення предмету на основі використання яскравого фактичного матеріалу з історії педагогіки та досвіду педагогічної діяльності; розвивати педагогічне мислення та професійну спрямованість.

Професійна спрямованість: поповнення та розширення словникового запасу майбутніх учителів педагогічними термінами.

Основні поняття: педагогіка, виховання, освіта, навчання, розвиток, формування, самовиховання, самоосвіта, перевиховання.

План

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Організаційні питання щодо проведення семінарських занять з педагогіки.
2. Предмет педагогіки як науки. Основні етапи розвитку педагогіки.
3. Джерела педагогіки. Основні категорії педагогічної науки.
4. Система педагогічних наук, зв'язок педагогіки з іншими науками.

II. Практична частина

- Проведення тестування по темі.
- Обговорення законспектованої праці К.Ушинського.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: проблемна бесіда, доповіді, презентація, обговорення.

Рекомендована література

Із списку основної: 1, 2, 6, 7, 8 та допоміжної: 1, 5, 10, 12, 15 літератури (с.29).

Індивідуальні завдання

- Огляд педагогічної преси.
- Провести обговорення законспектованої праці.

Питання по темі для самостійного вивчення:

1. Видатні вітчизняні педагоги.
2. Значні педагогічні твори вітчизняних та зарубіжних педагогів.

Завдання з вивчення першоджерел:

- Законспектувати статтю К. Д. Ушинського «Людина як предмет виховання»(Передмова).

Запитання для самоаналізу та самоперевірки

1. Поясніть різницю у тлумаченні понять «об'єкт» і «предмет» педагогіки.
2. Які категорії ми відносимо до основних педагогічних категорій? Розкрийте їх сутність.
3. Чому виховання розглядається у широкому соціальному та вузькому педагогічному значенні? Обґрунтуйте свою думку.
4. Прокоментуйте думку К.Д.Ушинського «Педагогіка - не наука, а мистецтво: найширше, складне, найвище і найнеобхідніше з усіх мистецтв»? Обґрунтуйте власну позицію щодо цього питання.
5. З якими науками пов'язана педагогіка і які особливості цих зав'язків?
6. Визначте специфіку таких педагогічних категорій: «виховання», «навчання», «освіта».

Практичні завдання

Аналітичний рівень

❖ Розкрийте сутність основних педагогічних категорій: «освіта», «навчання», «виховання», «розвиток» і поясніть взаємодію цих процесів та їх характеристику.

❖ *Конструктивний рівень*

❖ На основі різних визначень науковцями базових понять «педагогіка», «навчання», «виховання», «освіта», «розвиток» скласти авторське тлумачення, з врахуванням основних характеристик.

Творчий рівень

❖ Написати коротке есе (5-6 речень) про перспективи розвитку педагогіки як науки.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №2.

Тема: Організація науково-педагогічного дослідження.

Мета: сформувати у студентів розуміння сутності науково-педагогічного дослідження, його особливостей, принципів та алгоритму організації та проведення, розвивати уміння самостійно розробляти стратегію і тактику наукового дослідження із окресленої педагогічної проблеми; усвідомлення сутності поняття «педагогічна ситуація», «педагогічна задача», «алгоритм розв'язку педагогічної задачі»; сприяти формуванню у здобувачів освіти професійних умінь та навичок розв'язувати різні види педагогічних задач, вибирати на основі партнерської співпраці педагогічно доцільні методи розв'язання педагогічних задач; розвивати педагогічне творче мислення.

Професійна спрямованість: використання майбутніми вчителями професійно орієнтованих знань та умінь при розробці стратегії і тактики науково-педагогічного дослідження та розв'язання різних типів педагогічних задач.

Основні поняття: науково-педагогічне дослідження, методи науково-педагогічного дослідження, педагогічна ситуація, педагогічна задача, алгоритм розв'язку педагогічної задачі.

План

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Науково-педагогічне дослідження: сутність, види, організація.
2. Характеристика основних методів науково-педагогічного дослідження.
3. Сутність поняття «педагогічна ситуація», «педагогічна задача». Різні типи педагогічних задач. Методика та алгоритм розв'язку педагогічних задач.

II. Практична частина

- Проведення тестування по темі.
- Практичні вправи по розв'язанні різного типу педагогічних задач:
 - на основі окресленої ситуації продовжити педагогічну задачу;
 - обрати варіант розв'язання запропонованої педагогічної задачі.
 - продумати варіанти і скласти свою педагогічну задачу.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, схеми, навчально-дидактичні матеріали.

Обрані методи: проблемна бесіда, доповіді студентів, обговорення, виконання практичних робіт.

Рекомендована література:

Із списку основної: 1, 2, 6, 7, 8 та допоміжної: 1, 3, 5, 10, 11, 12, 15 літератури (с.29).

!!! Завдання для ведучого

• Організувати і провести практикум із розв'язання студентами педагогічних задач (робота у мікрогрупах).

Індивідуальні завдання

- Навести приклади розв'язання різних за типом педагогічних задач у діяльності видатних педагогів (А.С.Макаренка, В.О.Сухомлинського та ін.).

Питання по темі для самостійного вивчення:

1. Сучасні проблеми та методи вивчення особистості. Їх характеристика.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки

1. Як ви розумієте поняття «науково-педагогічне дослідження».
2. Які є види науково-педагогічних досліджень.
3. Назвіть послідовно етапи проведення науково-педагогічного дослідження.
4. Які методи наукового пізнання можна використовувати у науково-педагогічному дослідженні? Розкрийте їх характеристику.
5. У чому відмінність педагогічної ситуації і педагогічної задачі.
6. Яка послідовність розв'язання педагогічної задачі?

Практичні завдання

Аналітичний рівень

- ❖ Проаналізувати поняття «педагогічна ситуація», «педагогічна задача». Виділити основні відмінності.

Конструктивний рівень

- ❖ На основі теоретичного матеріалу з теми семінару скласти основні вимоги до організації науково-педагогічного дослідження із школярами 5-9 класів.

Творчий рівень

- ❖ Підготувати презентацію із повідомленням про вибраний метод наукового дослідження і вміти його інтерпретувати на семінарському занятті.
- ❖ Скласти 3 педагогічні задачі різного типу.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 3.

Тема: Професія вчителя в сучасному суспільстві. Самовиховання та самоосвіта майбутнього вчителя

Мета: розкрити сутність основних категорій і понять, які характеризують професійну діяльність вчителя; сприяти створенню у здобувачів освіти позитивну педагогічну спрямованість на професію; усвідомленню соціальної ролі та функцій педагога, особливостей його діяльності, суспільної та особистої відповідальності; розвивати педагогічне мислення, необхідність самоосвіти та самовиховання у професійному становленні майбутнього вчителя.

Професійна спрямованість: застосування набутих знань та умінь з метою вивчення власної особистості, організації самоосвіти та самовиховання як майбутнього вчителя.

Основні поняття: педагогічна професія, педагог, вчитель; викладач, вихователь; особливості педагогічної діяльності; професіограма, самовиховання; самоосвіта.

План

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Педагогічна професія: особливості та сучасні вимоги до педагогічних працівників.
2. Структура та функції діяльності вчителя.
3. Самоосвіта майбутнього вчителя. Методи і види самоосвіти
4. Самовиховання майбутнього вчителя. Методи самовиховання.

II. Практична частина.

- Проведення тестування по темі.
- Обговорення законспектованих документів.
- Виконання практичних вправ на вивчення особистісних професійно орієнтованих якостей.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: проблемна бесіда, доповіді, презентація, обговорення.

Рекомендована література

Із списку основної: 1, 2, 6, 7, 8, 9 та допоміжної: 1, 3, 5, 8, 10, 12, 15 літератури (с.29).

!!! Завдання для ведучого

- Провести тест, усне опитування.
- Провести обговорення законспектованих документів.
- Провести методику на вивчення професійно орієнтованих особистісних якостей майбутніх учителів (3-5 хв.).

Індивідуальні завдання

- Огляд педагогічної преси.
- На основі біографії видатної людини (історичної особи, громадського діяча, видатного педагога, письменника). підготувати виступ: *“Самовиховання (самоосвіти) у житті видатної особистості”*
- Провести обговорення законспектованих студентами першоджерел.
- Підготувати методику на вивчення особистісних та професійно орієнтованих якостей майбутніх учителів.

Питання по темі для самостійного вивчення:

1. Сучасні методи отримання інформації. Їх характеристика.

Завдання по вивченню першоджерел:

- Опрацювати і законспектувати Закон «Про освіту» (2017р.), виділити основні положення.
- Опрацювати і законспектувати Положення про середній загальноосвітній навчальний заклад (2010 р.).

Запитання для самоаналізу та самоперевірки

1. Що таке педагогічна професія? Назвати її особливості.
2. Назвати основні елементи (види) педагогічної діяльності.
3. Дати визначення поняття "педагогічна майстерність".
4. Охарактеризувати сучасну систему підготовки і перепідготовки педагогічних кадрів в Україні.
5. Охарактеризувати ефективні методи самоосвіти майбутнього вчителя (із власного досвіду).

Практичні завдання

Аналітичний рівень

- ❖ Проаналізувати поняття «педагогічна діяльність», «педагогічна майстерність». Виділити основні відмінності.

Конструктивний рівень

- ❖ На основі теоретичного матеріалу з теми семінару та власного досвіду назвати: 5 позитивних (необхідних) і 5 негативних (недопустимих) якостей особистості вчителя.

Творчий рівень

- ❖ Підготувати презентацію із повідомленням на тему «Портрет сучасного вчителя» і представити на семінарському занятті.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 4.

Тема: Розвиток, виховання і формування особистості. Колектив і особистість.

Мета: розглянути особливості розвитку особистості як процесу; з'ясувати сутність впливу та взаємозв'язку основних факторів розвитку особистості; розкрити особливості розвитку особистості школяра у різні періоди шкільного віку; з'ясувати сутність поняття “колектив”, «група», «команда», ознаки і особливості формування, вплив колективу на особистість; розвивати у майбутніх учителів професійне мислення та педагогічну спрямованість на партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу.

Професійна спрямованість: використання знань та умінь у роботі як вчителя-предметника так і класного керівника із школярами різних вікових категорій (вивчення учнів, згуртування та формування колективу).

Основні поняття: людина, індивід, індивідуальність, особистість, колектив, розвиток особистості, рушійні сили, фактори розвитку особистості, формування колективу.

План

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Сутність та взаємозв'язок понять «індивід», «особистість», «індивідуальність», «розвиток», «формування особистості». Рушійні сили розвитку та формування особистості.
2. Основні фактори розвитку й формування особистості.
3. Особливості вікового та індивідуального розвитку школярів.
4. Теорія колективу у вітчизняній педагогічній науці.

II. Практична частина.

- Проведення тестування по темі.
- Обговорення законспектованої праці.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: проблемна бесіда, доповіді, презентація, обговорення.

Рекомендована література

Із списку основної: 1, 2, 6, 7, 8 та допоміжної: 1, 3, 5, 8, 10, 14, 15 літератури (с.29).

!!! Завдання для ведучого

- Провести тест, усне опитування.
- Провести обговорення законспектованої праці.

Індивідуальні завдання

- Огляд педагогічної преси.

Питання по темі для самостійного вивчення:

1. Характеристика категорії учнів з особливими освітніми потребами.

Завдання з вивчення першоджерел

- Законспектувати статтю В. О. Сухомлинського “Народження громадянина”.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки

1. Розкрийте сутність понять: людина, індивід, особистість, індивідуальність, колектив.
2. Які критерії характеризують рівень особистісного розвитку людини?
3. Розкрийте сутність впливу основних чинників розвитку особистості, колективу.
4. Який із чинників є визначальним у розвитку особистості? Обґрунтуйте свою думку.

Практичні завдання

Аналітичний рівень

- ❖ Порівняти поняття «розвиток особистості» і «формування особистості», виділити спільне і відмінне.

Конструктивний рівень

❖ Зробити порівняльний аналіз особливостей психічного і соціального розвитку школярів різних вікових періодів (молодшого; середнього підліткового; старшого, раннього юнацького).

❖ Розкрити зміст висловлювання: *«Індивідом народжуються, особистістю стають, індивідуальність відстоюють»*.

Творчий рівень

❖ Підготувати презентацію із повідомленням на тему «Приклад позитивного і негативного впливу колективу на особистість» і представити на семінарському занятті.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №5.

Тема: Дидактика. Сутність процесу навчання. Закономірності і принципи навчання.

Мета: сформувати у здобувачів освіти розуміння сутності понять «навчання», «мета навчання», «знання, уміння, навички», «зміст освіти», «форми навчання», «методи навчання», «принципи навчання» та ін.); з'ясувати особливості процесу навчання; розвивати професійно орієнтовані уміння та навички студентів характеризувати особливості компонентів процесу навчання та різних підходів і форм організації процесу навчання у сучасній школі; розвивати професійне педагогічне мислення; формувати професійну компетентність майбутніх учителів.

Професійна спрямованість: використання набутих знань про дидактику та процес навчання у майбутній професійній діяльності, розв'язання різних дидактичних педагогічних ситуацій та задач.

Основні поняття: дидактика, процес навчання, мета навчання, знання, уміння, навички, зміст освіти, форми, методи, принципи.

План

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Дидактика: сутність та її дослідження у педагогічній науці і практиці. Основні категорії та поняття.
2. Процес навчання: характеристика, структура, функції.
3. Характеристика процесу засвоєння знань. Мотивація до навчання школярів: проблеми та методи формування.
4. Закономірності та принципи навчання.

II. Практична частина.

- Проведення тестування по темі.
- Обговорення законспектованої праці.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: обговорення, доповіді студентів, проблемна бесіда.

Рекомендована література

Із списку основної: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 та допоміжної: 1, 3, 5, 8, 10, 12, 15 літератури (с.29).

!!! Завдання для ведучого

- Провести тест, усне опитування.
- Провести обговорення законспектованої праці В.Сухомлинського «Серце віддаю дітям».

Індивідуальні завдання

- У межах огляду преси висвітлити проблему організації навчання у сучасних умовах.
- Підготувати виступ про досвід роботи вчителя історії, громадянської освіти з проблеми застосування *принципів навчання на уроці*.

Питання по темі для самостійного вивчення:

1. Інклюзивне навчання: сутність та характеристика.
2. Організації навчальної діяльності здобувачів освіти у сучасній школі в зарубіжних країнах.

Завдання по вивченню першоджерел

- Законспектувати працю В.О. Сухомлинського «Серце віддаю дітям».

Питання для самоаналізу та самоперевірки

1. Яка роль навчання для всестороннього розвитку особистості?
2. Чим відрізняється поняття «процес пізнання» і «процес навчання»?
3. Розкрити сутність основних категорій дидактики.
4. Як пов'язані дидактика і методика викладання історії?
5. Охарактеризувати основні компоненти процесу навчання.
6. Охарактеризуйте основні функції процесу навчання?
7. Яких педагогічних умов має дотримуватися вчитель організовуючи процес засвоєння знань та формування умінь у здобувачів освіти?
8. Що впливає на ефективність засвоєння знань учнями?

Практичні завдання

Аналітичний рівень

- ❖ Проаналізувати поняття «процес навчання» і «процес засвоєння знань», виділити спільне та відмінне.

Конструктивний рівень

- ❖ Дати характеристику принципам навчання: наочності, науковості, доступності, зв'язку навчання з життям і обґрунтувати їх реалізацію на уроках історії.

Творчий рівень

- ❖ У 8 класі на уроці історії України розглядається тема «Утворення української козацької держави – Гетьманщини». Визначте освітню, виховну і розвивальну мету уроку.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №6.

Тема: Концепція «Нова українська школа». Зміст освіти у сучасній школі.

Мета: з'ясувати характеристику понять «зміст освіти», «державні стандарти освіти»; розкрити особливості змісту освіти у закладі загальної середньої освіти, визначити специфіку профільної освіти; сприяти формуванню в студентів умінь і навичок аналізу навчальних планів, програм, підручників за положеннями НУШ; з'ясувати і усвідомити сутність нововведень та удосконалення освітнього процесу за Концепцією «Нова українська школа».

Професійна спрямованість: використання набутих знань і умінь під час розробки календарно-тематичного плану, конспектів уроків, характеристики та аналізу навчально-методичної літератури.

Основні поняття: освіта; зміст освіти; види освіти; навчальний план, навчальна програма, навчальний предмет, підручник, посібник, Нова українська школа.

План

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Поняття "зміст освіти" та наукові основи його визначення. Теорія формальної і матеріальної освіти. Дидактичний прагматизм.
2. Навчальні плани, навчальні, модельні програми, підручники та навчальні посібники. Їх характеристика та аналіз.

3. Основні положення Концепції «Нова українська школа». Шляхи вдосконалення загальної середньої освіти в умовах реформування на засадах НУШ.

II. Практична частина.

- Проведення тестування по темі.
- Робота у малих групах (2-3 студенти) з обговорення навчальних програм та підручників з історії України та всесвітньої історії 5-9 класів.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: проблемна бесіда, доповіді студентів, обговорення.

Рекомендована література

Із списку основної: 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 та допоміжної: 1, 3, 5, 7, 10, 12, 15 літератури (с.29).

!!! Завдання для ведучого

- Провести тест, усне опитування.
- Провести у мікрогрупах обговорення підготовлених навчальних програм та підручників, встановлення їх відповідності сучасним вимогам та стандартам.

Індивідуальні завдання

- Підготувати огляд преси з проблеми реформування змісту історичної освіти у сучасній школі.

Питання по темі для самостійного вивчення:

1. Використання електронних підручників на уроках всесвітньої історії та історії України: проблеми та перспективи.

Завдання по вивченню першоджерел

- Законспектувати та виділити основні положення Концепції «Нова українська школа» URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.

Питання для самоаналізу та самоперевірки

1. Охарактеризувати сутність поняття змісту освіти?
2. Які об'єктивні і суб'єктивні фактори впливають на зміст шкільної освіти?
3. Розкрити сутність різних видів освіти. Виділити різну класифікацію видів освіти відповідно до критеріїв.
4. Які дидактичні вимоги до навчального плану, програм і підручників з вивчення історії?
5. Обґрунтувати необхідність впровадження Концепції «Нова українська школа» на сучасному етапі.
6. Які зміни у змісті та структурі загальної середньої освіти впроваджуються за положеннями Нової української школи?

Практичні завдання

Аналітичний рівень

- ❖ Проаналізувати поняття «зміст освіти» і визначити на основі якої теорії формується сучасна загальна середня освіта.

Конструктивний рівень

- ❖ *Висловіть свою думку щодо проблеми. Як відповідно до впровадження положень Нової української школи має змінюватися зміст загальної середньої освіти? Обґрунтуйте свою позицію на прикладі вивчення історії України.*

Творчий рівень

❖ Сьогодні вчителі, школярі та їх батьки висловлюють нарікання на недосконалість сучасних підручників, зокрема підручників з історії. Висловіть своє бачення яким повинен бути підручник майбутнього, його зовнішній вигляд, зміст.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №7.

Тема: Методи і засоби навчання. Інноваційні підходи до організації освітньої діяльності

Мета: з'ясувати сутність понять «метод навчання», «прийом навчання», «засіб навчання» та визначити їх класифікацію; сприяти формуванню у студентів навичок педагогічно доцільного вибору методів і прийомів навчання; розвивати творче професійне мислення, педагогічно доцільне вирішення педагогічних завдань.

Професійна спрямованість: використовувати отримані знання і вміння для визначення необхідних методів навчання при організації навчально-пізнавальної діяльності школярів.

Основні поняття: метод навчання; засіб навчання; прийом навчальної діяльності; класифікація методів навчання; основні групи методів навчання: методи організації навчально-пізнавальної діяльності; методи стимулювання навчально-пізнавальної діяльності; методи контролю і самоконтролю в навчанні.

План

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Поняття про методи, прийоми та засоби навчання. Класифікація методів навчання на основі діяльнісного підходу.
2. Оптимальний вибір методів і засобів навчання.
3. Дидактичні засоби навчання, їх класифікація.
4. Сучасні інноваційні підходи до організації освітньої діяльності.

II. Практична частина.

- Проведення тестування по темі.
- Мікровикладання: показ та обговорення студентами вибраних методів навчання.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: проблемна бесіда, доповіді студентів, обговорення мікровикладання.

Рекомендована література

Із списку основної: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 та допоміжної: 1, 3, 4, 5, 9, 10, 12, 15 літератури (с.29).

!!! Завдання для ведучого

- Провести тест, усне опитування.
- Провести обговорення виступів студентів із застосування різних методів навчання на уроках.

Індивідуальні завдання

- Підготувати огляд преси з проблеми використання методів і форм навчання у сучасній національній школі.
- Підготувати метод навчання (на вибір), дати його характеристику і провести у навчальній аудиторії.

Питання по темі для самостійного вивчення:

1. Використання нестандартних методів навчання на уроках всесвітньої історії та історії України.

Завдання по вивченню першоджерел

- Законспектувати працю В.О.Сухомлинського «Сто порад вчителю».

Питання для самоаналізу та самоперевірки

1. Дати визначення методу, прийому, засобу навчання.
2. Яка класифікація методів навчання, на вашу думку, є найбільш оптимальною і чому?.
3. Які фактори найбільше впливають на вибір методів навчання? Обґрунтувати свою думку.
4. Назвати переваги і недоліки дистанційної форми навчання.
5. Які методи навчання народної педагогіки є актуальними і на сучасному етапі?

Практичні завдання

Аналітичний рівень

❖ Проаналізувати поняття «метод навчання» і «засіб навчання» визначити спільне та відмінне.

Конструктивний рівень

❖ *Встановіть відповідність* методу навчання групі чи підгрупі, до якої він відноситься:

1. Методи за ступенем керівництва навчальною діяльністю учнів.	А. Контрольна робота, індивідуальне опитування, колоквиум, екзамен.
2. Словесні методи навчання.	Б. Розповідь, пояснення, бесіда.
3. Методи усного та письмового контролю.	В. Навчальні дискусії, новизна матеріалу, проблемні ситуації.
4. Методи формування пізнавальних інтересів.	Г. Вправи, графічні роботи.
Д. Робота з книгою під керівництвом вчителя, самостійна робота, робота на індивідуальних картках.

Творчий рівень

❖ Ви викладаєте історію України в 7 класі. *Тема уроку історії України «Галицько-Волинська держава».* Ви проводите етап *пояснення нового матеріалу.* *Розкрийте і опишіть* ваші дії. *Якими методами ви будете організовувати роботу з учнями?*

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №8.

Тема: **Форми організації навчання. Урок як основна форма співпраці вчителя та учнів у процесі навчання**

Мета: розкрити сутність понять «форми навчання», «класно-урочна система», «урок», «семінар» та ін.; з'ясувати класифікацію уроків та їх характеристики, різноманітність та особливості форм організації навчання; сприяти формуванню професійних умінь вибирати педагогічно доцільну форму організації навчання, типу уроку відповідно до визначених чинників.

Професійна спрямованість: використовувати отримані знання і вміння для організації навчально-пізнавальної діяльності школярів різними методами і формами.

Основні поняття: форма організації навчання; урок, класно-урочна система навчання; лекція, семінар, лабораторна робота, екскурсія, домашня робота, факультатив.

План

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Історія розвитку різних форм організації навчання.
2. Класно-урочна система навчання: її ознаки, переваги, недоліки, різні форми навчання,
3. Сучасний урок - основна форма організації навчальної роботи. Характеристика типології уроків.
4. Вимоги до проведення сучасного уроку. Обов'язкова підготовка вчителя і учнів до уроку.

II. Практична частина.

- Проведення тестування по темі.
- Мікровикладання: показ та обговорення студентами вибраних методів навчання.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: проблемна бесіда, доповіді студентів, обговорення мікровикладання.

Рекомендована література

Із списку основної: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8 та допоміжної: 1, 3, 4, 5, 9, 10, 12, 15 літератури (с.29).

!!! Завдання для ведучого

- Провести тест, усне опитування.
- Провести обговорення виступів студентів.

Індивідуальні завдання

- Підготувати огляд преси з проблеми проведення нестандартних форм навчання у сучасній школі.
- Підготувати фрагмент уроку історії (правознавства, громадянської освіти) і представити його на занятті (або показати відео-фрагмент).

Питання по темі для самостійного вивчення:

1. Використання нестандартних уроків під час вивчення історії в 5-9 класах.

Завдання по вивченню першоджерел

1. Скласти пам'ятку для вчителя на основі аналізу порад В. О. Сухомлинського щодо організації уроку.

Питання для самоаналізу та самоперевірки

1. Які форми організації навчання проводяться у сучасній школі.
2. Хто з видатних педагогів минулого обґрунтував класно-урочну систему, визначив педагогічні умови використання?
3. Які форми є загальними форм навчання, а які спеціальними?
4. Назвіть переваги та недоліки класно-урочної системи навчання?
5. Який взаємозв'язок між типом уроку і його структурою.
6. Які ви знаєте класифікації уроків? Наведіть приклади.

Практичні завдання

Аналітичний рівень

- ❖ Проаналізувати поняття «форма навчання» і «метод навчання», визначити спільне та відмінне.

Конструктивний рівень

- ❖ Установіть відповідність між критеріями та класифікацією уроків:

Критерії поділу уроків:

1. За дидактичною метою
2. За методами проведення.
3. За характером пізнавальної діяльності учнів.
4. За етапами навчальної діяльності.

Класифікація:

А. Урок-бесіда, урок-семінар, урок-самостійна робота, урок-лекція, кіно-урок.

Б. Вступний урок, урок первинного ознайомлення з матеріалом, урок

формування понять, виведення законів і правил.

В. Урок накопичення фактів, урок формування понять, урок осмислення і узагальнення, урок закріплення знань, урок застосування знань.

Г. Урок засвоєння нових знань, урок формування умінь та навичок, урок застосування знань, умінь та навичок, урок узагальнення і систематизації знань, урок перевірки, оцінювання та корекції знань, умінь і навичок, комбінований урок.

практиці, уроки повторення й Д. Урок-прес-конференція, урок-КВК, узагальнення, контрольні уроки. урок-театралізація, урок-змагання.

Творчий рівень

- ❖ Вчитель історії у 6 класі проводить урок на тем уроку з всесвітньої історії «Полісний устрій Давньої Греції». Тип уроку – комбінований. Яким на вашу думку має бути конспект уроку. Назвіть основні структурні елементи за схемою:.

Тема уроку: Полісний устрій Давньої Греції.

Мета уроку: освітня, виховна, розвивальна.

Обладнання:

Етапи уроку:

Організаційний момент

Перевірка домашнього завдання

Актуалізація опорних знань учнів

Мотивація навчально-пізнавальної діяльності

Вивчення нового матеріалу

Закріплення нового матеріалу

Інструктаж із виконання домашнього завдання

Узагальнення і підведення підсумків.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №9.

Тема: Контроль у навчальному процесі

Мета: з'ясувати сутність поняття «контроль», «оцінювання» «формульоване оцінювання», розкрити основні функції і види контролю; проаналізувати особливості контролю та оцінювання результатів навчання учнів; сформулювати вміння студентів застосовувати критерії оцінювання за 12-бальною системою.

Професійна спрямованість: використання знань про форми та методи контролю при визначенні навчальних досягнень учнів відповідно до педагогічних вимог.

Основні поняття: контроль, види контролю, оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів, критерії оцінювання, бали.

План

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Контроль і оцінювання навчально-пізнавальної діяльності школярів: сутність, основні функції та види.

2. Характеристика форм і методів контролю навчально-пізнавальної діяльності школярів.

3. Дотримання педагогічних вимог контролю і оцінювання результатів навчання учнів.

II. Практична частина.

- Проведення тестування по темі.

- МікрОВикладання: показ та обговорення вибраних студентами методів контролю.

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: проблемна бесіда, доповіді студентів, мікрОВикладання, обговорення.

Рекомендована література:

Із списку основної: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10 та допоміжної: 1, 3, 4, 5, 9, 10, 12, 15 літератури (с.29).

!!!Завдання для ведучого

- Провести тест, усне опитування.

• Провести обговорення виступів студентів із мікрОВикладання різних видів контролю та оцінювання результатів навчальної діяльності учнів за фаховою спеціальністю.

Індивідуальні завдання

- Висвітлити проблему нових підходів у контролі та оцінюванні знань та умінь учнів у межах огляду преси.
- Студентам підготувати та провести застосування різних методів контролю та оцінювання знань учнів на уроках історії (3 студента).

Питання по темі для самостійного вивчення:

1. Сутність «формування оцінювання» навчально-пізнавальної діяльності школярів.

Завдання по вивченню першоджерел

- На основі конспекту праць В.О. Сухомлинського „Сто порад вчителю”, виділити основні вимоги щодо застосування контролю та оцінювання знань, умінь та навичок школярів.
- На основі конспекту Концепція «Нова українська школа» виділити педагогічні умови оцінювання результатів навчальної діяльності школярів.

Запитання для самоаналізу та самоперевірки

1. Охарактеризуйте рівні знань школярів: репродуктивний; реконструктивний; творчий.
2. Назвіть основні шляхи подолання суб'єктивізму в оцінці результатів навчання учнів.
3. Які критерії оцінювання результатів навчання учнів?
4. Чи можна здійснювати контроль без оцінки знань, умінь та навичок? Обґрунтуйте за і проти цього.
5. Які причини суб'єктивного оцінювання результатів навчання учнів. Як можна цього уникнути?

Практичні завдання

Аналітичний рівень

- ❖ Проаналізувати поняття «оцінювання навчально-пізнавальної діяльності школярів» і «контроль навчально-пізнавальної діяльності школярів», визначити спільні та відмінні риси.

Конструктивний рівень

- ❖ Визначити педагогічні умови використання таких видів оцінювання: *індивідуальне опитування біля дошки і тематичне опитування*. Обґрунтуйте свою позицію на прикладі вивчення історії України.

Творчий рівень

- ❖ *Розв'язати педагогічну задачу на основі алгоритму розв'язку:*

Молодий вчитель історії вперше проводить урок в 7 клас. Ніяк не може організувати пояснення нового матеріалу через погану поведінку одного із учнів. Вчитель намагався розпитати цього учня про його прізвище. Однак, сам недисциплінований учень і його однокласники мовчали. Як бути вчителю у цій ситуації?

Проаналізуйте ситуацію, що склалася. Запропонуйте педагогічно доцільні шляхи вирішення цієї ситуації.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ № 10.

Тема: Сутність процесу виховання. Загальні методи і засоби виховання

Мета: розкрити сутність та особливості виховання як педагогічного явища, визначити структуру, компоненти; з'ясувати технологію виховного процесу, характеристику закономірностей, принципів, форм та методів виховання; формувати професійні уміння організовувати виховну роботу в класі.

Професійна спрямованість: використання студентами набутих знань та умінь для організації виховної роботи у класі, для розвитку і вдосконалення власної особистості, застосування під час вибору педагогічно доцільних методів виховного впливу в конкретних професійних та життєвих ситуаціях.

Основні поняття: виховання, самовиховання, перевиховання, мета виховання, принципи та закономірності виховання, методи виховання, засоби виховання, прийоми виховання, класифікація методів виховання.

План

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Сутність процесу виховання, його специфіка, структура, рушійні сили.
2. Характеристика основних закономірностей і принципів виховання.
3. Характеристика методів, прийомів і засобів виховання, їх класифікація на основі діяльнісного підходу.
4. Педагогічні умови доцільного вибору методів виховання.

II. Практична частина.

- Проведення тестування по темі.
- Обговорення законспектованої праці.

Рекомендована література:

Із списку основної: 1, 2, 3, 6, 7, 8 та допоміжної: 1, 2, 3, 5, 10, 12, 15 літератури (с.29).

!!! Завдання для ведучого

- Провести тест, усне опитування.
- Провести обговорення виконаних студентами завдань.

Індивідуальні завдання

- Огляд педагогічної преси.

Завдання з вивчення першоджерел

1. Опрацювати і законспектувати досвід організації виховного процесу в праці А. С. Макаренка «Методика організації виховного процесу».
2. Законспектувати Концепцію національно-патріотичного виховання в системі освіти України (2019 р.).

Запитання для самоаналізу та самоперевірки

1. Сутність виховання у різних значеннях (широкому соціальному, широкому педагогічному і вузькому педагогічному).
2. Порівняйте сутність понять метод, прийом, засіб виховання.
3. Які показники свідчать про відповідний рівень сформованості якості особистості?
4. Назвіть і охарактеризуйте основні принципи виховання.
5. Складіть порівняльну характеристику методам виховання в сучасній та народній педагогіці.
6. Охарактеризуйте різні групи методів виховання.

Практичні завдання

Аналітичний рівень

- ❖ Обґрунтувати положення про те, що процес виховання як соціально-історичне явище.

Конструктивний рівень

- ❖ Установіть відповідність методу виховання групі до якої він відноситься:

1. Методи формування досвіду суспільної поведінки.	4. Методи контролю та самоконтролю поведінки та діяльності особистості
2. Методи формування свідомості особистості	А. Педагогічна вимога, громадська думка, доручення, привчання.
3. Методи стимулювання поведінки та діяльності особистості.	Б. Спостереження, самопізнання, самооцінка, самонавіювання..
	В. Заохочення, покарання, змагання.

Г. Пояснення, дискусії, приклад, бесіди, лекції.

Творчий рівень

❖ Складіть педагогічну задачу на вибір, де б вчитель *правильно* (педагогічно доцільно) або *неправильно* використовував методи виховного впливу на особистість учня.

СЕМІНАРСЬКЕ ЗАНЯТТЯ №11.

Тема: Методична робота в школі. Підсумкова контрольна робота.

Мета: проінформувати студентів про різні форми методичної роботи в школі, сприяти формуванню знань про методичну роботу форму підвищення кваліфікації вчителів, сприяти розвитку навичок самовиховання, самоосвіти, мотивацію підвищувати свій професійний рівень.

Професійна спрямованість: використання форм методичної діяльності у власному професійному становленні як майбутнього вчителя.

Основні поняття: методична робота, методичний кабінет, педагогічна рада, методичне об'єднання учителів.

План

I. Обговорення теоретичних питань.

1. Сутність та функції методичної роботи у школі.
2. Основні форми та шляхи удосконалення організації методичної роботи у школі.

II. Практична частина.

Написання підсумкової контрольної роботи

Обладнання: структурно-логічна схема заняття, опорні схеми, дидактичні матеріали.

Обрані методи: доповіді студентів, обговорення, виконання практичної роботи.

Рекомендована література

Із списку основної: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 та допоміжної: 1, 2, 3, 5, 7, 10, 12, 15 літератури (с.29).

Питання для самоаналізу та самоперевірки

1. У чому полягають основні завдання методичної роботи у загальноосвітніх навчальних закладах?
2. Назвати особливості організації методичної роботи з молодими вчителями.
3. Який взаємозв'язок між підвищенням кваліфікації вчителів та удосконаленням освітнього процесу закладу середньої освіти.
4. Яка роль продуктивного педагогічного досвіду у роботі вчителя історії, громадянської освіти?
5. Якими шляхами можна впроваджувати продуктивний педагогічний досвід у освітній процес школи?

Практичні завдання

Аналітичний рівень

❖ Обґрунтувати положення про те, що процес виховання як соціально-історичне явище.

Конструктивний рівень

❖ Установіть відповідність між поняттями та їхніми визначеннями.

1. Освіта
2. Виховання
3. Навчання
4. Розвиток

А. Цілісний двосторонній процес педагогічної діяльності вчителя і пізнавально-навчальної діяльності учнів, спрямований на досягнення навчально-виховних завдань.

Б. Ряд внутрішньо пов'язаних, послідовних і прогресивних змін, що характеризують рух людини від нижчих до вищих рівнів її життєдіяльності.

В. Спеціально організований педагогічний вплив на особистість, що розвивається, з метою формування соціальних властивостей і якостей, рис характеру, визначених суспільством.

Г. Процес і результат цілеспрямованої взаємодії вчителя і учнів, у ході якої відбувається засвоєння знань формування умінь та навичок.

Д. Створення оптимальних умов для досягнення високих результатів у навчально-виховній роботі при раціональній витраті часу, сил і засобів як учителя так і учнів.

Творчий рівень

❖ Складіть педагогічну задачу на вибір, де б вчитель *правильно* (педагогічно доцільно) або *неправильно* використовував методи виховного впливу на особистість учня.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Становлення педагогіки як науки.
2. Предмет, задачі і основні категорії педагогіки.
3. Система педагогічних наук, взаємозв'язок педагогіки з філософією, етнопедагогікою, психологією та іншими науками.
4. Науково-педагогічне дослідження.
5. Методика організації та проведення.
6. Загальна характеристика методів науково-педагогічного дослідження.
7. Педагогічна професія та її високе призначення в суспільстві.
8. Вимоги до сучасного вчителя.
9. Педагогічна інтернатура.
10. Самоосвіта та самовиховання вчителя.
11. Підвищення кваліфікації вчителів.
12. Поняття «педагогічна ситуація», «педагогічна задача». Види педагогічних задач.
13. Алгоритм розв'язання педагогічних задач.
14. Розвиток і формування особистості. Рушійні сили та фактори розвитку особистості.
15. Взаємообумовленість процесів виховання, навчання і розвитку.
16. Роль діяльності, активності і спілкування в розвитку і формуванні особистості.
17. Вікова періодизація в сучасній педагогіці.
18. Психолого-педагогічна характеристика молодшого шкільного віку.
19. Психолого-педагогічна характеристика середнього шкільного (підліткового) віку.
20. Психолого-педагогічна характеристика старшого шкільного (раннього юнацького) віку.
21. Система освіти і виховання в Україні. Закон України „Про освіту” (2017 р).
22. Колектив, його ознаки і структура. Динаміка та етапи його розвитку.
23. Проблема формування дитячого колективу у працях А.С.Макаренка та В.О.Сухомлинського.
24. Педагогічний процес як цілісний, системний процес формування особистості.
25. Поняття про дидактику. Основні категорії дидактики. Зв'язок дидактики з методиками викладання окремих предметів.
26. Сутність та структура процесу навчання.
27. Основні функції процесу навчання
28. Зміст освіти у національній школі. Основні види освіти.
29. Закон України „Про загальну середню освіту” (2020 р).
30. Концепція «Нова українська школа» (2016 р.).
31. Закономірності та принципи процесу навчання.
32. Методологічні основи процесу навчання. Рушійні сили процесу навчання.
33. Характеристика нормативних документів, які регулюють організацію освітнього процесу у закладі загальної середньої освіти: навчальний план, освітня програма, навчальна та модельна програма.
34. Характеристика сучасних навчальних підручників та посібників.
35. Двосторонній характер процесу навчання. Учіння та викладання.
36. характеристика процесу засвоєння знань, умінь, навичок.
37. Психологічні основи процесу учіння.
38. Поняття про форми навчання. Історія становлення форм організації навчання.
39. Дистанційна форма навчання, особливості її організації в сучасних умовах.
40. Характеристика форм організації навчання класно-урочної системи.
41. Класно-урочна система навчання: історія розвитку, ознаки, сучасні вимоги.
42. Типологія уроків.
43. Структура уроків відповідно до типології.
44. Підготовка вчителя до уроку. Тематичне та поурочне планування.
45. Повний, аспектний, короткий аналіз уроку.
46. Загальне поняття про методи, методичні прийоми та засоби навчання.

47. Сутнісна характеристика та класифікація методів навчання.
48. Сутнісна характеристика та класифікація засобів навчання.
49. Педагогічні умови оптимального вибору методів і засобів навчання.
50. Характеристика методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності школярів.
51. Характеристика методів стимулювання та мотивації навчально-пізнавальної діяльності школярів.
52. Характеристика методів контролю та самоконтролю в навчанні.
53. Сучасні технології навчання: інтерактивні, особистісно орієнтовані, розвивальні.
54. Контроль результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів: сутність та види.
55. Функції контролю результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів.
56. Формувальне оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності.
57. Оцінювання успішності учнів та його значення в навчальному процесі. Критерії оцінювання знань, умінь, навичок учнів.
58. Індивідуальний підхід до оцінювання успішності учнів.
59. Основи управління загальноосвітнім закладом. Директор школи, його заступники та їх функції. Громадські органи шкільного самоврядування.
60. Методична робота школи. Вивчення, узагальнення, впровадження продуктивного педагогічного досвіду. Аналіз інноваційного досвіду вчителів України та Житомирщини.
61. Педагогіка співробітництва. Основні ідеї досвіду роботи педагогів-новаторів.
62. Сутність народної педагогіки та етнопедагогіки. Основні компоненти і зміст української народної педагогіки.
63. Становлення інклюзивної освіти в Україні.
64. Сутність процесу виховання, його специфіка, рушійні сили.
65. Структурні елементи процесу виховання та їх характеристика.
66. Концепція виховання дітей та молоді в національній системі освіти, її основні положення.
67. Принципи виховання як відображення закономірностей виховного процесу та їх характеристика.
68. Поняття про методи, прийоми та засоби виховання. Класифікація методів виховання, їх характеристика.
69. Педагогічна система А.С.Макаренка та В.О.Сухомлинського.
70. Проблема булінгу в сучасному середовищі школярів. Система спільної діяльності вчителів, батьків, громадськості з попередження булінгу та протидії.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
Семинар «Предмет та основні категорії педагогіки»

Дайте відповідь на питання:

1. Педагогіка – це наука про

2. Від яких слів походить термін «педагогіка» і що означає

3. Які поняття називають основними категоріями педагогіки

4. Виберіть назви основних етапів розвитку педагогіки як науки:

А) попередній;

Б) системний;

В) донауковий;

Г) основний;

Д) концептуальний.

5. Яких видатних педагогів минулого ви знаєте? Назвіть не менше 5 прізвищ.

6. Як проявляється зв'язок педагогіки із іншими науками

7. Виберіть назви методів науково-педагогічних досліджень:

А) загальні,

Б) теоретичні,

В) навчальні,

Г) емпіричні,

Д) дослідницькі.

8. Назвіть різні галузі педагогічної науки

9. Дайте визначення:

Виховання – це

10. З якою метою проводиться експеримент?

Семінар «Організація науково-педагогічного дослідження»

1. До практичних методів науково-педагогічного дослідження відносять:

- а) соціометричне вимірювання, інтеграція, ранжування, статистика;
- б) спостереження, експеримент, бесіда, вивчення документації, анкетування;
- в) викладання нового матеріалу, бесіди, лабораторні роботи, екскурсії, вправи;
- г) узагальнення досвіду, тести, анкети, складання алгоритмів.

2. Методи педагогічного дослідження – це:

- а) система цілеспрямованої педагогічної взаємодії учителя і учня, спрямована на формування суспільних і особистісних рис дитини,
- б) діяльність учителя, вихователя, спрямована згуртування учнівського колективу;
- в) способи, за допомогою яких вивчаються різноманітні сторони виховання, освіти і навчання;
- г) педагогічні прийоми узгодження діяльності педагогічного колективу, сім'ї та громадськості.

3. Дати визначення – науково-педагогічне дослідження – це

4. Виховання у вузькому педагогічному значенні – це:

- а) спеціально організований педагогічний процес, у ході якого здійснюється цілеспрямований вплив на особистість із метою формування певних якостей;
- б) передача знань про норми та правила поведінки людей;
- в) передача підростаючому поколінню культурно-історичного досвіду народу.

5. Систему педагогічних наук складають:

- а) загальні основи педагогіки, теорія навчання, теорія виховання, школознавство;
- б) педагогіка, психологія, анатомія, фізіологія, філософія;
- в) загальна педагогіка (базова дисципліна), загальнопедагогічні науки (вікова педагогіка, соціальна, спеціальна педагогіка), функціональні педагогічні науки (педагогіка професійно-технічної освіти, вищої школи, галузеві педагогіки та ін.), історія педагогіки, порівняльна педагогіка

6. Назвати методи педагогічних досліджень:

- а) бесіда, диспут, дискусія, педагогічна вимога, виховна ситуація;
- б) педагогічне спостереження, бесіда, інтерв'ю, експеримент, вивчення продуктів діяльності, тестування;
- в) метод моделювання, метод реєстрування, метод ранжування

7. Об'єктом педагогічного дослідження є: а) педагогічні явища, факти, з яких складається педагогічний процес; б) пошук шляхів удосконалення педагогічного процесу; в) якість знань, умінь і навичок г) оцінювання результатів навчання.

8. Цілісність педагогічного процесу полягає:

- а) в тому, що процеси, які утворюють педагогічний процес, мають багато спільного між собою;
- б) у підкоренні всіх процесів, що його утворюють, головній і єдиній меті – формуванню всебічно і гармонійно розвиненої особистості;
- в) у тому, що педагогічний процес має цільовий, змістовий, діяльнісний, результативний компоненти.

9. Педагогічний процес – це: а) процес, який здійснює вчитель у навчально-виховному закладі; б) процес набуття учнями необхідних знань, умінь, навичок; в) динамічна взаємодія вихователів і вихованців, спрямована на досягнення поставленої виховної мети.

10. Метод вивчення педагогічної дійсності, за яким дослідник активно і цілеспрямовано впливає на неї завдяки створенню штучних умов або використанню природних умов, необхідних для виявлення відповідної властивості – це: а) педагогічний експеримент, б) метод опитування, в) моделювання, г) анкетування.

Семінар «Професія вчителя в сучасному суспільстві. Самовиховання та самоосвіта майбутнього вчителя»

1. Педагог – це:

а) людина, яка спілкується з іншими, ділиться своїм досвідом;

б) спеціаліст, що проводить навчальну та виховну роботу з учнями в закладах освіти різних типів;

в) особистість, яка здійснює цілеспрямований виховний вплив на іншу особу.

2. Самоосвіта – це:

а) процес під час якого учень проходить дистанційне навчання;

б) процес і результат взаємодії учня та вчителя з метою вирішення навчально-виховних завдань;

в) освіта, яка набувається у процесі самостійної роботи особистості, коли визначаються власні освітні цілі та засоби їх досягнення.

3. Які із перерахованих методів **не належать** до методів самовиховання:

а) самооцінка, б) бесіда, в) самопізнання, г) самоаналіз.

4. Структурними компонентами педагогічної діяльності є:

а) психолого-педагогічні знання, професійні уміння, загальна ерудиція;

б) актуалізація опорних знань учнів, мотивація навчально-пізнавальної діяльності, вивчення нового матеріалу, закріплення, узагальнення, систематизація знань, застосування на практиці;

в) організація, планування, викладання, здійснення контролю, діагностика, аналіз результатів;

г) сприймання, осмислення, узагальнення, закріплення та застосування.

5. Професіограма вчителя – це:

а) об'єм знань, якими необхідно оволодіти вчителю.

б) якості, за браком яких людина не може бути вчителем,

в) система вимог, що ставить професія вчителя до людини;

г) набір якостей необхідних вчителю.

6. До основних функцій вчителя відносяться:

а) навчальна, виховна, психолого-педагогічна та соціальна,

б) навчальна, виховна, ідеологічна;

в) морально-формуюча, навчаюча, суспільно-ідеологічна;

г) соціально-політична та соціальна.

7. Цілеспрямований педагогічний вплив на свідомість, почуття, волю, поведінку особистості з метою формування позитивних рис характеру та якостей, виправлення негативних – це:

а) розвиток, б) виховання, в) освіта, г) навчання.

8. Цілісний двосторонній процес педагогічної діяльності вчителя і навчально-пізнавальної діяльності учнів, спрямований на досягнення навчально-виховних завдань – це:

а) розвиток, б) виховання, в) навчання, г) освіта.

9. Узагальнення відомостей про учнів, отриманих за допомогою вивчення учнівських робіт, творчих проєктів, поробок, виробів, класного журналу, особової картки – це:

а) метод педагогічного експерименту;

б) метод рейтингу;

в) метод узагальнення незалежних характеристик;

г) метод вивчення шкільної документації та учнівських робіт.

10. Створення оптимальних умов для досягнення високих результатів у навчально-виховній роботі при раціональній витраті часу, сил і засобів як учителя так і учнів – це:

а) професіограма вчителя, б) наукова організація праці вчителя, в) науково-педагогічні методи дослідження, г) самовиховання вчителя.

Семинар «Розвиток, виховання і формування особистості. Колектив і особистість»

1. Виділіть що від народження отримує дитина:

- а) задатки для розвитку певних здібностей;
- б) характер, потреби, інтереси;
- в) потреби, навички, знання;
- г) нічого не отримує, батьки, школа, середовище формують особистість з чистого листка.

2. Розвиток особистості – це: а) засвоєння учнем отриманих знань; б) цілеспрямований, виховний процес формування в школяра необхідних якостей характеру; в) двосторонній процес взаємодії педагога і учня з метою засвоєння знань, умінь та навичок; г) кількісні та якісні зміни особистості, які відбуваються в процесі всього життя людини як соціальної та біологічної істоти.

3. Установіть відповідність між поняттями та їх характеристикою:

I. Постійні для кожного виду, класу, типу тварин і людини, реалізують усі фізіологічні потреби, викликаються подразниками, що виходять із внутрішнього середовища організму.

II. Нестабільні програми діяльності організму, що змінюються відповідно до змін зовнішнього і внутрішнього середовищ.

- а) безумовні рефлекси,
- б) умовні рефлекси.

4. Індивідуальні особливості особистості – це _____

5. Виберіть із запропонованих основні структурні компоненти особистості:

- а) темперамент,
- б) спрямованість,
- в) сім'я,
- г) характер.

6. Яке із перерахованих видів середовища є визначальним у розвитку особистості:

- а) соціальне;
- б) предметне;
- в) природне.

7. Установіть відповідність між поняттями та їх характеристикою:

I. Почуттєві враження від безпосереднього сприймання предметів, явищ, і подій зовнішнього світу складають сутність

II. Мова як матеріальна основа мислення людини складає

- а) перша сигнальна система;
- б) друга сигнальна система.

8. Коли людина стає особистістю, коли:

- а) оволодіває певною професією,
- б) самостійно і свідомо керує своєю поведінкою;
- в) досягає вісімнадцятирічного віку;
- г) починає навчання у школі.

9. Соціально-психологічна сутність людини, яка формується в результаті засвоєння індивідом суспільних форм свідомості і поведінки, суспільно-історичного досвіду людства, це: а) нервова система; б) спадковість, в) особистість, г) темперамент.

10. Встановіть, які чинники розвитку особистості характеризують ці прислів'я:

Яка хата – такий тин, який батько – такий син це _____

У реп'яхи зайдеш – реп'яхів й наберешся це - _____

Від лося – лосята, від свині – поросята це - _____

Семінар «Дидактика. Сутність процесу навчання. Закономірності і принципи навчання»

Термін дидактика походить від грецького слова didaktikos , що означає :

а) виховання; б) розвиваючий; в) навчаючий; г) створюючий.

2. Відображення предметів і явищ навколишнього світу , що діють у даний момент на органи чуття людини – це:

- а) сприйняття
- б) засвоєння
- в) осмислення
- г) узагальнення

3. Структура засвоєння знань має такі компоненти:

а) цільовий, стимулююче-мотиваційний, змістовний, операційно-дійовий, емоційно-вольовий, контрольно-регулюючий, оцінно-результативний;

б) зміст освіти, принципи, методи, організаційні форми і засоби навчальної діяльності;

в) сприймання, осмислення і розуміння, узагальнення і систематизація, закріплення, застосування на практиці;

г) підготовчий, ввідний, пробний, тренувальний, творчий, контрольний.

4. Хто перший ввів термін "дидактика"?

а) В.Ратке; б) Я.А.Коменський; в) Ж.Ж. Руссо; г) Й.Г. Песталоцці.

5. Принципи навчання – це

а) система правил, які вивчаються в навчальному закладі і регулюють поведінку учнів;

б) шлях або спосіб взаємодії учителя й учнів, в результаті чого учні одержують знання, уміння і навички, виховуються й розвиваються;

в) процес і результат системи знань і пов'язаних з ними способів практичної і пізнавальної діяльності;

г) вихідні положення, які визначають діяльність учителя і пізнавальну діяльність учнів.

6. Що є методологічною основою процесу навчання ?

- а) теорія навчання;
- б) теорія пізнання;
- в) теорія розуміння;
- г) теорія дослідження.

7. Додаткові функції процесу навчання ?

а) дослідницька, самоосвітня, інформаційно- пізнавальна

б) дослідницька, освітня , виховна

в) дослідницька , розвивальна , виховна

8. До освітньої функції належать :

а) засвоєння знань, формування навичок та вмінь

б) розвиток мислення, емоцій , волі

в) навчальні інтереси та здібності

9. Оберіть що *не є* діяльністю учня:

а) сприйняття

б) усвідомлення , розуміння

в) організація контролю за навчальними процесами

г) закріплення

10. У чому полягає суть інтерактивного навчання (відкрита відповідь 2-3 речення)?

Семінар «Концепція «Нова українська школа». Зміст освіти у сучасній школі»

1. Система наукових знань, сформованих умінь і навичок, оволодіння якими забезпечує всебічний розвиток інтелектуальних, розумових і фізичних здібностей учнів, формування їх світогляду, моралі та поведінки, підготовку до суспільного та особистого життя – це: а) навчання; б) дидактика; в) педагогіка партнерства; г) зміст освіти.

2. Навчальна програма – це : _____

3. Установіть відповідність теорій формування освіти і їх характеристики.

1. Теорія матеріальної освіти ;
2. Теорія дидактичного прагматизму;
3. Теорія формальної освіти.

а) теорія освіти, яка передбачає найбільш цінним не знання основ наук, а розвиток розумових здібностей учнів – “гімнастика розуму”. Прихильниками цієї теорії були Д.Локк, Й.Песталоцці, Е.Кант, Й.Герbart. Вони надавали перевагу предметам, які забезпечують цей розумовий розвиток, а саме мови (грецька і латинська), математика.

б) теорія освіти, яка віддає перевагу характеру і важливості оволодіння знаннями, тоді як розвиток мислення проходить під час оволодіння цими знаннями. Тому, прихильники цієї теорії (Я.А.Коменський, Г.Спенсер) вважали, що необхідно озброювати учнів якомога більшим обсягом знань з різних галузей науки. Зокрема, Я.А.Коменський багато років працював над підручником, в якому хотів розмістити всі знання, необхідні учню.

в) теорія змісту освіти, яка визнає, що джерелом знань є досвід, тому необхідна підготовка людей, які володіють ґрунтовою науковою та практичною базою знань. Прихильниками її були Дж. Дьюї, Г.Кершенштейнер. Критерієм відбору змісту освіти слугує ступінь її застосування у практичному житті та майбутній діяльності.

4. Які принципи взаємодії визначають педагогіку партнерства:

а) принцип ціннісного ставлення до світу; б) рівноправності, взаємодопомоги та відповідальності; в) принцип спрямованості на професійну діяльність; г) принцип контролю та відповідальності.

5. Елементами змісту освіти є:

а) знання, досвід здійснення способів діяльності, досвід творчої діяльності, досвід ціннісного ставлення до світу; б) знання, уміння, навички; в) наукові знання, знання про основи виробництва, уміння, навички професійної діяльності; г) фахові знання, психолого-педагогічні знання, загальна ерудиція.

6. Засоби навчання – це: а) способи роботи вчителя, за допомогою яких учні засвоюють знання; б) зовнішній вияв узгодженої діяльності учителя і учнів; в) джерело одержання знань, формування умінь; г) це матеріальні і матеріалізовані предмети і явища, за допомогою яких здійснюється навчання.

7. Із перерахованих факторів виберіть ті, які визначають формування змісту освіти:

а) бажання батьків; б) особисті потреби; в) соціальні і наукові досягнення; г) методи навчання.

8. За яким критерієм педагог може оцінювати успішність взаємодії в класі за партнерським підходом:

а) за рівнем успішності учнів; б) за відвідуваністю учнями навчального закладу; в) за наявністю конфліктів та сформованістю навичок співпраці; г) за рівнем сформованості навичок самообслуговування.

9. Державний стандарт середньої освіти – це:

а) документ, що визначає набір предметів, які вивчаються у закладах освіти;

б) це система наукових знань, практичних умінь і навичок, які є основою для розвитку і формування особистості;

в) перелік норм і положень, що визначають державні вимоги до освіченості учнів і випускників шкіл на рівні початкової, базової та повної загальної середньої освіти, а також гарантії щодо її здобуття;

г) провідні методологічні положення і настанови сучасної загальної педагогіки.

10. Освіта – це: _____

Семінар «Методи і засоби навчання. Інноваційні підходи до організації освітньої діяльності»

1. Методи навчання – це:

а) систематизовані та упорядковані способи взаємопов'язаної діяльності вчителя і учнів, спрямовані на розв'язання навчально-виховних завдань.

б) основні дидактичні ідеї та правила, що забезпечують ефективність навчання.

в) керівництво учителя процесом навчально-пізнавальної діяльності учнів.

г) включення в урок інформації, запитань і завдань з інших предметів, що мають допоміжне значення для вивчення основної теми.

2. Система навчання при якій у ролі вчителя виступали старші учні або які добре навчалися, вони були помічниками вчителя і під його керівництвом могли одночасно навчати 200-300 дітей – це:

а) мангеймська система навчання,

б) бел-ланкастерська система навчання,

в) класно-урочна система навчання,

г) бригадно-лабораторна система навчання.

3. З перерахованих понять оберіть методи навчання:

а) систематизація, інструктаж, підведення підсумків;

б) моральне виховання, особистісно-орієнтоване навчання, диференційоване навчання;

в) розповідь, лабораторна робота, екзамен;

г) модульне навчання та формування творчих можливостей;

4. Назвати види практичних методів навчання

а) дидактичні вправи, ігрові вправи, практичні роботи;

б) навчальні вправи, ігрові вправи, практичні роботи, технічні засоби навчання;

в) навчальні вправи, ігрові вправи, лабораторні дослідження, практичні роботи;

г) дидактичні вправи, бесіди, технічні засоби навчання;

5. Методи навчання за джерелами здобуття інформації розподіляються на:

а) навчальні, виховні, розвивальні;

б) словесні, наочні, практичні;

в) теоретичні, побутові, практичні;

г) наукові, пізнавальні, теоретичні.

6. Вид діяльності вчителя і учнів на уроці, коли всі учні одночасно виконують однакову, спільну для всіх роботу, усім класом обговорюють, порівнюють і узагальнюють її результати – це:

а) індивідуальна форма навчання;

б) групова форма навчання;

в) фронтальна форма навчання;

г) парна форма навчання.

7. До наочних методів навчання відносять:

а) пояснення, розповідь, лекція, бесіда, робота з книгою;

б) метод ілюстрацій, метод демонстрацій, метод самостійного спостереження;

в) вправи, лабораторні роботи, практичні роботи, графічні роботи, дослідні роботи;

г) пояснення, вправи, бесіда, дослідні роботи;

8. Зовнішнє вираження узгодженої діяльності вчителя і учнів, що здійснюються у сталому порядку і режимі – це: а) метод навчання, б) форма навчання, в) урок, г) принцип навчання.

9. Метод контролю у навчанні — це:

- а) метод залучення учнів до самостійних і безпосередніх спостережень.
- б) чітке визначення мети, здійснення у системі уроків, міжпредметні зв'язки.
- в) встановлення рівня навчальних досягнень учня в оволодінні змістом предмета.
- г) спосіб, з допомогою якого визначається результативність навчально-пізнавальної та інших видів діяльності учнів і педагогічної роботи вчителя.

10. До інтерактивних методів навчання відносять:

- а) читання, дискусії, опитування;
- б) робота в парах, ротаційні трійки, карусель, «акваріум»;
- в) тести, бесіда, анкетування;
- г) самостійна робота, домашня робота, індивідуальне завдання.

Семінар «Форми організації навчання. Урок як основна форма співпраці вчителя та учнів у процесі навчання»

1. Найдавнішою формою навчання є: а) групова форма навчання; б) шкільна форма навчання; в) класова форма навчання; г) індивідуальна форма.

2. Форма організації навчання, під час якої заняття проводить учитель з групою учнів постійного складу, одного віку й рівня підготовки впродовж певного часу й відповідно до розкладу – це: а) факультатив, б) група продовженого дня, в) консультація, г) урок.

3. Які групи загальнопедагогічних вимог до уроку найчастіше виділяють: а) педагогічні, психологічні, загально навчальні; б) урочні, педагогічні, дидактичні; в) виховні, навчальні, практичні; г) санітарно-гігієнічні, дидактичні, психофізіологічні, виховні;

4. Які форми навчальної роботи використовуються в сучасних школах: а) фронтальна, індивідуальна і групова; б) спільна, учбова; в) класна, і позашкільна; г) позаурочна і урочна.

5. Система навчання при якій у ролі вчителя виступали старші учні або які добре навчалися, вони були помічниками вчителя і під його керівництвом могли одночасно навчати 200-300 дітей – це: а) мангеймська система навчання, б) бел-ланкастерська система навчання, в) класно-урочна система навчання, г) бригадно-лабораторна система навчання.

6. Зовнішнє вираження узгодженої діяльності вчителя і учнів, що здійснюються у сталому порядку і режимі – це: а) метод навчання, б) форма навчання, в) урок, г) принцип навчання.

7. Класно-урочна система поєднує _____

_____ форми навчання.

8. Уроки-лекції; уроки-бесіди; уроки-диспути; уроки самостійної роботи; кіно-уроки – це класифікація уроків: а) за методом проведення, б) за дидактичною метою, в) за характером пізнавальної діяльності учнів, г) нестандартні уроки.

9. Чітке визначення освітньої мети уроку; реалізація принципів навчання; реалізація міжпредметних зв'язків; обрання оптимальних методів і засобів навчання – це: а) виховні вимоги до уроку, б) гігієнічні вимоги до уроку, в) дидактичні вимоги до уроку, г) професійні вимоги до уроку.

10. Назвати структуру комбінованого уроку

Семінар «Контроль у навчальному процесі»

1. Вставити пропущені слова.

Контроль - це компонент _____, який забезпечує його _____, сприяє _____ знань, умінь та навичок.

2. Об'єктом контролю та оцінювання навчальних досягнень учнів є:

- А) факти, правила, теорії, алгоритми діяльності;
- Б) знання, вміння та навички, досвід творчої діяльності учнів, досвід емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності;
- В) робочі зошити, підручники, роздатковий матеріал;
- Г) види роботи на уроках, виконання домашньої роботи.

3. Контроль складається з таких елементів:

- а) підготовка, обробка результатів;
- б) перевірка, оцінка, облік;
- в) аналіз результатів та оцінювання;
- г) спостереження, перевірка, контроль.

4. Об'єктивність і повноцінність оцінювання навчальних досягнень учнів забезпечується дотримання вчителем _____

5. Основні функції оцінювання: _____

6. При оцінюванні мають враховуватись:

- а) якість знань, осмисленість, глибина знань;
- б) характер відповіді учня, рівень володіння розумовими операціями;
- в) самостійність оціночних суджень;
- г) всі відповіді вірні.

7. До видів контролю і оцінювання відносять:

- а) поточне, тематичне, семестрове, річне, ДПА; б) домашній контроль, шкільний контроль;
- в) щотижневий, щомісячний контроль; г) підсумковий і ДПА.

8. Поточна перевірка знань – це:

- а) перевірка знань, умінь учнів з теми чи блоку тем (змістового модуля);
- б) перевірка базових знань з предмета, отриманих за весь період вивчення;
- в) контроль за успішністю учнів за один навчальний семестр;
- г) перевірка навчальних досягнень учнів у процесі поточного вивчення предмета на різних навчальних заняттях.

9. Учня допускають до семестрового контролю з конкретного навчального предмету, якщо він:

- а) ходив на всі уроки;
- б) виконав усі види робіт, передбачені навчальним планом на семестр з цього предмету;
- в) був уважним, завжди слухав вчителів;
- г) брав участь у олімпіаді з цього предмету.

10. Основні методи контролю є такі:

- а) бесіда, урок, лекція, екскурсія, факультатив; б) письмовий та усний контроль; в) опитування, залік, екзамен, самостійна робота, контрольна робота, практична (лабораторна) робота; г) пояснення, сприймання, закріплення, застосування, аналіз та узагальнення.

Семінар «Сутність процесу виховання. Загальні методи і засоби виховання»

1. Виховання як цілісний процес формування особистості має...

- а) дві сторони (зовнішню і внутрішню);
- б) особливу тільки індивідуальну характеристику (внутрішню);
- в) виражену педагогічну діяльність вчителя (зовнішню).

2. Основні структурні компоненти процесу виховання: а) мета, зміст, результат, рушійні сили; б) ідеал, завдання, вправи, результат; в) мета, завдання, зміст, форми і методи, результат; г) ідеал, рушійні сили, педагог, учень.

3. Назвіть основні етапи виховної роботи: _____

4. Що НЕ є специфічними особливостями процесу виховання

а) двосторонній характер; б) меркантильність; в) неперервність у вихованні; г) вплив різних факторів на розвиток особистості.

5. Систематичний педагогічний вплив на особистість, що розвивається, з метою формування позитивних властивостей і якостей, рис характеру, переконань, поведінки – це: а) розвиток, б) освіта, в) навчання, г) виховання.

5. Спеціально організована діяльність, яка спрямована на створення умов для гармонійного і всестороннього розвитку особистості це: а) навчальна діяльність; б) педагогічна діяльність; в) виховна діяльність; г) пізнавальна діяльність.

6. Виберіть із перерахованих метод формування свідомості особистості: а) роз'яснення; б) вправи; в) зауваження; г) самоконтроль.

7. Виховання є соціально-історичним явищем. Чому?

8. До основних принципів виховання відносять:

а) принцип доцільності та ефективності виховання;

б) принцип гуманізму;

в) принцип індивідуального підходу;

г) принцип культуровідповідності.

9. Виберіть основні види ідеалів:

А) виховуючий,

Б) національний,

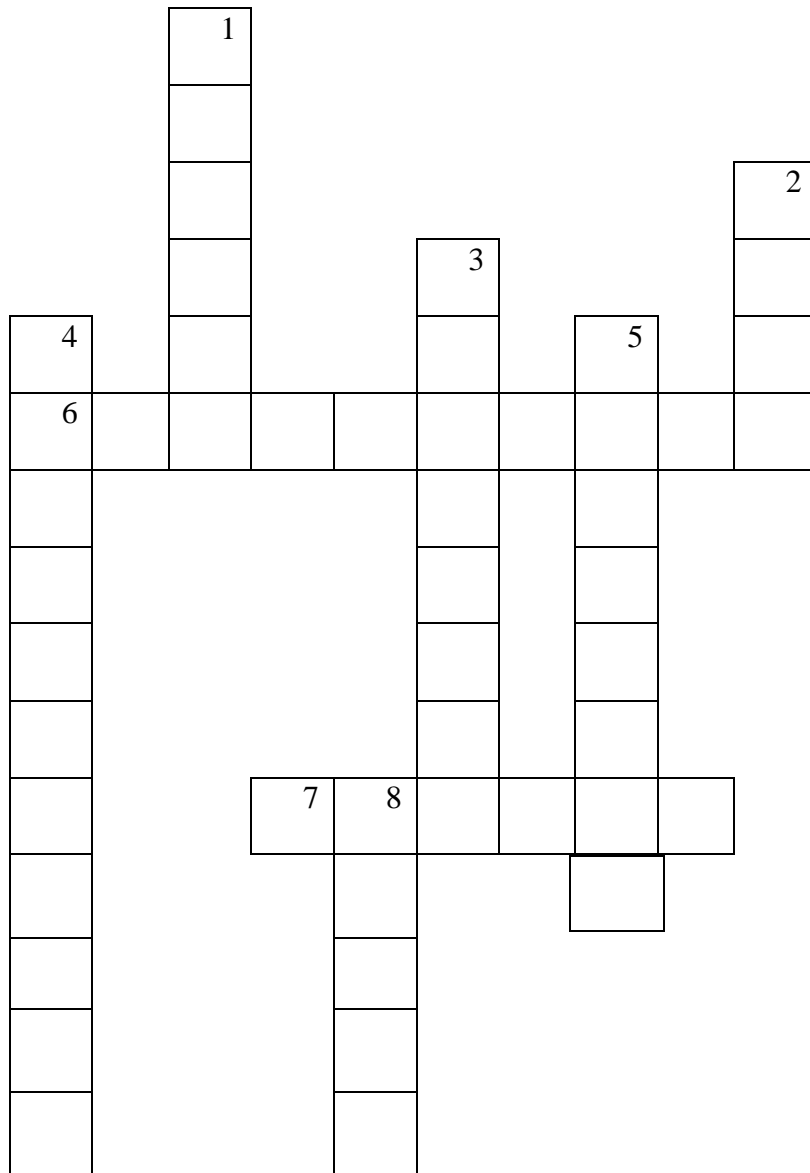
В) реалістичний,

Г) особистий,

Д) загальнолюдський.

10. Способи та прийоми спільної взаємозв'язаної діяльності вихователів і вихованців, яка спрямована на формування особистості вихованця – це: а) принципи виховання; б) закономірності виховання; в) чинники виховання; г) методи виховання.

КРОСВОРДИ
Кросворд «Педагогіка»

1. Відображення в людській свідомості законів об'єктивного світу і суспільної практики , активного практичного пізнання?
2. Стан в майбутньому , котрий можливо змінити відносно теперішнього та варто бажано або необхідно досягнути ?
3. Складне теоретичне або практичне питання, що потребує розв'язання, вивчення, дослідження?
4. Передача інформації у будь-якій формі від однієї особи до іншої безпосередньо або за допомогою засобів зв'язку будь-якого типу?
5. Сукупність процесів , процедур і методів набуття знань про явища і закономірності об'єктивного світу?
6. Наука про спеціально організовану цілеспрямовану і систематичну діяльність з формування людини – про зміст , форми і методи виховання , освіти і навчання?
7. Форма існування і систематизація результатів пізнавальної діяльності людини?
8. Сфера діяльності людини, спрямована на одержання нових знань про навколишній світ?

Кросворд на складання слів

Д	М	О	Д	Д	И	В	І	К	С	О	Р	Ф	О
И	С	П	Е	М	С	У	Р	У	Р	Т	А	М	Р
Й	Е	Л	А	Е	К	С	К	Б	О	Л	Р	Е	Ж
К	О	М	Д	Т	Т	Р	Е	М	Р	Е	И	Р	И
Р	Т	А	Н	А	Н	О	У	Е	Г	Т	Н	П	М
А	Н	З	И	К	У	Б	Т	Д	А	Г	Е	Р	Ц
Р	О	Т	С	К	Т	С	Й	И	С	К	О	Д	Ш
В	І	Н	Ч	Л	И	К	О	Ж	Е	Н	В	О	У
Е	Т	С	Е	А	В	І	А	Д	Р	А	К	С	М
Р	Б	М	И	А	Р	У	Т	С	Х	Е	П	Л	О
О	Л	П	Ш	А	П	Р	О	Ц	Е	М	А	Е	Т
К	А	Л	М	І	Н	Т	Е	Г	С	О	Р	Р	К
Ш	Н	Р	Е	П	А	Ф	Р	О	К	А	Ф	Д	О
Е	Л	Е	Ж	А	П	Е	Й	Л	А	Т	А	К	С
Т	Й	А	Й	Т	К	А	С	С	Ь	Л	А	Р	Т
Ф	А	Б	Д	О	М	Е	Р	Т	М	А	Г	І	С
Б	І	Т	У	Л	Ь	М	И	Р	П	Л	А	Т	А

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Волкова, Н. П. Педагогіка : посібник. 4-е вид. Київ : Академвидав, 2012. 616 с.
2. Кучерявий О.Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти : навчальний посібник Київ : Видавничий Дім «Слово», 2014. 440 с.
3. Максименко В.П. Дидактика : курс лекцій. Хмельницький : ХМЦНП, 2013. 223 с.
4. Малафіїк І.В. Дидактика новітньої школи : навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2015. 632 с.
5. Нова українська школа / Концептуальні засади реформування середньої школи. Кол-в авторів: Гриневич Л., Елькін О., Калашнікова С., Кобернік І., Ковтунець В. та ін. Київ, 2016. 33с.
6. Пащенко М.І, Красноштан І.В. Педагогіка. Київ:ЦУЛ, 2019. 228 с.
7. Практикум з педагогіки / за заг. ред.проф. О.А. Дубасенюк. 3-тє вид., доп. і перероб.. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2017. 546 с.
8. Педагогіка: практикум: навч. посіб. /за заг. ред. д-ра пед. наук, проф. Г. Х. Яворської. Одеса : Букаєв Вадим Вікторович [вид.], 2014. 169 с.
9. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. *Законодавство України* : база даних / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
10. Чепіль М.М., Дудник Н.З. Педагогічні технології : навч. посібник. Київ: Академвидав, 2012. 224 с.

Додаткова:

1. Аймедов К.В. Бабієнко В.В., Бабієнко В.А., Сторож В.В. Загальна педагогіка та історія педагогіки : підручник. Київ: Видавничий Дім “Слово”, 2014. 352 с.
2. Кузьмінський А. І. Настільна книга класного керівника: навч.-метод. посібн. Київ: Знання, 2012. 262 с.
3. Кузьмінський А.І. Вовк Л.П, Омеляненко В.Л. Педагогіка: завдання і ситуації: практикум. Київ: Знання-Прес, 2009. 429 с.
4. Кузьмінський А.І., Омеляненко С.В. Технологія і техніка шкільного уроку: навч. посіб. Київ, 2010. 335 с.
5. Кучерявий О.Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти : навч. посібн. Київ : Видавничий Дім “Слово”, 2014. 440 с.
6. Лісовець О. В. Теорія і методика роботи з дитячими та молодіжними організаціями України :навч.-метод. посібн. Київ: Академія, 2011. 256 с.
7. Нова українська школа: порадник для вчителя / Під заг. ред. Бібік Н. М. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
8. Пехота, О.М. Індивідуальність учителя: теорія і практика: навч. посібн. Миколаїв: Ліон, 2009. 212с.
9. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібник. Київ: А. С. К., 2004. 192с.
10. Практична педагогіка. 99 схем і таблиць / автори-уклад. Н. П. Наволокова, В. М. Андрєєва. Харків : Вид. група «Основа», 2010. 117 с.
11. Професійно-педагогічні задачі: типологія та технологія розв'язання [Текст] : навч. посіб. / О. А. Дубасенюк, О. В. Вознюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. 271 с.
12. Супрун М. О. Педагогіка: Підручник для духовних і світських закладів освіти Київ: КДА, 2018. 400 с.
13. Сухомлинський В.О. Розмова з молодим директором школи. *Вибрані твори* в 5 т. Київ, 1977. Т 4. С. 393-624
14. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю. *Вибрані твори* у 5-ти т. Київ, 1976. Т.2. С. 419-656.
15. Ціннісні орієнтири сучасної української школи. Київ, 2019. 63 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Present> asia-Roman-

Інтернет ресурси:

1. Бібліотека Житомирського державного університету імені Івана Франка [Електронний ресурс] URL.: http://irbis.zu.edu.ua/cgi-bin/irbis64r_11/cgiirbis_64.exe
2. Бібліотека українських підручників [Електронний ресурс] URL: <http://pidruchniki.ws/>.
3. Бібліотека Гумер [Електронний ресурс] – URL: <http://www.gumer.info/>
4. Веб-ресурс НУШ [Електронний ресурс]. – URL: <https://nus.org.ua/>
5. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського. [Електронний ресурс] URL: www.dnpb.gov.ua.
6. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: URL: <http://nbuv.gov.ua>
7. Навчальні матеріали онлайн [Електронний ресурс] – URL: http://eprints.zu.edu.ua/28985/1/%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%BA%D1%82%D0%B8%D0%BA%D1%83%D0%BC%20%D1%80%D0%B5%D0%B4_2017_rtf%20%281%29.pdf
8. Навчальні матеріали онлайн [Електронний ресурс] – URL: http://eprints.zu.edu.ua/7574/1/Practic_pos.pdf